

Preek over 2 Koningen 4:1-7

- Schildwolde, 14 maart 2018
- Kees van Dusseldorp
- biddag

Liturgie (middagdienst):

Thema: *Vertel het maar!*

votum en groet

Ps.68:3,4

gebed

lezen: 2 Kon.4:1-7

gedicht

laatste couplet zingen (melodie Ps.100)

quiz

Gz.39 *Als je bidt zal Hij je geven*

preek

Ps.81:1,7,8

gebedspunten verzamelen

gebed

Onze Vader (melodie Elly & Rikkert)

collecte

Opw.710 *Zegen mij*

zegen

Liturgie (avonddienst):

Thema: *Vertel het maar!*

votum en groet

Ps.68:3,4

gebed

lezen: 2 Kon.4:1-7

Mat.6:25-34

Gz.39 *Als je bidt zal Hij je geven*

preek

Ps.81:1,7,8

gebed

Onze Vader (melodie Elly & Rikkert)

collecte

Opw.710 *Zegen mij*

zegen

Gemeente van Christus,

** het aardse leven kent problemen

“Elisa! Elisa!” Daar komt een vrouw aanrennen. Al van verre roept zij de profeet. Ze is helemaal buiten adem. Maar het is geen vrolijke vrouw. Het is geen positieve energie die haar drijft. Het zijn de problemen die haar opjagen. Het is de wanhoop die haar doet roepen. “Elisa! Elisa! Help me alstublieft!”

‘Vertel eens, wat is er aan de hand?’ ‘Mijn man is gestorven. U kent hem wel, hij zat op uw profetenschool. Hij was heel serieus en leefde echt met God. En nu is hij er niet meer. Het gaat al een paar jaar niet goed met ons. We hebben schulden gemaakt. Nu mijn man is overleden, heeft de schuldeiser geen geduld meer. Hij komt zometeen mijn twee zonen meenemen als slaaf. Maar zo raak ik alles kwijt. Dat mag toch niet. Elisa, wat moet ik nu? Help me alstublieft!’

Dat zijn drie grote problemen.

Er is het verlies van haar man. En wie weduwe of weduwnaar is, die kan vertellen hoe ingrijpend zo’n verlies is. Dan wordt het nooit meer zoals vroeger. Er is voortdurende alleen-zijn en onzekerheid voor de toekomst.

Er is bovendien geldnood. En wie ooit financiële problemen heeft gehad, die weet hoe juist zulke problemen je kunnen verstikken en opjagen. Steeds weer rekenen en rekenen en er niet uitkomen.

En er is ook nog het dreigende onrecht. Hoewel de sociale wetten in Israël het verbieden, staat hier toch een hardvochtig man op de stoep om de kinderen als betaling mee te nemen. En reken maar niet dat een arme weduwe zulk onrecht kan tegenhouden.

Drie grote problemen. Ze lijken bij het leven op aarde te horen. Verlies, tekort en onrecht. In allerlei vormen en variaties wordt je ermee geconfronteerd. Het aardse leven kent grote problemen. De een maakt meer mee dan een ander. De een lijkt meer aan te kunnen een ander. Er zijn perioden dat het goed gaat: welvaart, voorspoed, gezelligheid, energie. Maar vroeg of laat kom je ook de andere kant tegen. Niemand heeft een vrijstelling voor verlies, tekort en onrecht.

Op biddag gaat het over ons aardse bestaan. Gewas en arbeid. Eten en drinken, werk en gezondheid, welvaart en gerechtigheid. Zijn we kwetsbaar? Ja! Weten we ons afhankelijk? Ja! Het gaat niet altijd goed. En het gaat niet vanzelfsprekend goed. Hoe we ons ook inzetten. Het aardse leven kent grote problemen.

** met de nood tot God

“Elisa! Elisa! Help alstublieft!” ‘Mijn God is een hulp’ betekent de naam Elisa. Nee, de vrouw zoekt het niet bij een mens. Volgens de bijbel is het niet verstandig om je hulp van mensen te verwachten, hoe sterk en machtig ook. Natuurlijk mag je de mensen inschakelen. Het is goed om anderen om hulp te vragen. Maar menselijke hulp is vaak beperkt en valt soms tegen. Dat hoeft niet te verbazen. Zoek je hulp in de eerste plaats bij God. Dat is wat de vrouw doet als zij Elisa aanklampt. De profeet is de man van God. In haar nood roept de weduwe tot de Heer.

Vind je dat logisch? Zou jij dat zelf natuurlijk ook doen als je in zo'n situatie zat? Misschien wel. Nood leert bidden, zeggen we immers. Maar vanzelfsprekend is dat niet. Problemen hebben altijd de neiging om je helemaal in beslag te nemen. Je wilt het oplossen. Of je raakt in verwarring. Of je hebt pijn. Dan schiet het er zomaar bij in. Om op je knieën te gaan. Voor jezelf. Of samen met je man of vrouw, met een broeder of zuster, met een ambtsdrager.

Vanzelfsprekend is het niet, om in de nood tot God te gaan. Want problemen hebben ook de angel dat ze verwijten worden. Hoe kan God dit toelaten in mijn leven? Hoe zit dat dan met Gods vaderlijke zorg, als er steeds geen oplossing komt? Waarom treft mij tegenslag op tegenslag? Waar is God dan? Hoort Hij mij wel? Ziet Hij mij wel? En voor je het weet, verkuimelt je vertrouwen en droogt je bidden op.

Vanzelfsprekend is het niet. Maar het is wel de weg die God wijst. De weg die Gods kinderen gaan. Jakob, David, Hizkia, Paulus, Augustinus en Luther. En ook deze weduwe die Elisa roept om hulp. 'Mijn God is een hulp', betekent zijn naam. Die weg is open voor Gods kinderen. Kinderen roepen de hulp van hun vader of moeder in. Als ze gepest worden, gevallen zijn, iets fout gedaan hebben, of het helemaal niet snappen. Daar heb je een vader en moeder voor, of je nu kleuter of puber bent. 'Vertel het maar', zegt de Heer. 'Ook als je geen oplossing weet. Leg je leven maar voor mij neer. Roep mij aan in je gebed. Al is het maar een zucht. Niet alleen als er problemen zijn. Maar dan zeker ook. Als je je kwetsbaar weet. Als je je afhankelijk weet.' Midden in het leven gaan we tot God. Persoonlijk voor onszelf. Of samen als gemeente. In de binnenkamer van ons hart. Of in de ruimte van de kerkzaal.

** de Heer ontfermt zich

'Wat kan ik voor u doen?' Dat is de reactie van Elisa. 'Wat kan ik voor u doen?' Ik wil bij dat woord even stilstaan. Het is geen vreemd woord. Je hoort het vast wel eens. Als je bij de dokter komt. Als je een afspraak met je mentor hebt gemaakt. Als je intake bij een hulpverlener hebt. Als je een vriend, gemeentelid of ambtsdrager hebt gebeld met de vraag of hij/zij even tijd voor je heeft. 'Wat kan ik voor je doen?' Dat vraag je alleen als je iemand wilt helpen. Als je open wilt luisteren en actief wilt meedenken. Die vraag ver-raadt dat de ander oog, oor en hart voor je heeft.

Elisa voelt zich niet te groot om de weduwe te helpen. Ja, hij kwam ook wel bij de koning over vloer. De koningen van Israël, Juda en Edom. Om Gods woord te brengen bij hun politieke en militaire beslissingen. Hier staat Elisa stil bij de persoonlijke noodkreet van een arme weduwe. Hij ziet haar staan, hoort haar aan en opent zijn hart voor haar nood. Zo laat de profeet iets zien van de ontferming van God voor zijn kinderen. Daarvoor was hij profeet in Israël. In alle neergang, malaise en afgoderij in Israel liep Elisa rond om te laten zien dat het dienen van God zegen brengt. Als een levende getuige van de Heer. Om te belichamen dat de Here zich ontfermt over ieder die zijn naam aanroept. Van koning tot weduwvrouw.

'Wat kan ik voor u doen?' Elisa's vraag toont de liefdevolle houding van zijn Opdrachtgeven. Door Elisa heen zie je de ontferming van God. Hij is toch een God die weduwen haar recht verschaft? Een God die zelfs het roepen van de raven hoort? Die de wereld lief heeft? Die uit is op herstel van recht en geluk? Zo maakt God zich aan ons bekend. In Eli-

sa zie je veel van de Heer Jezus Christus zelf. Wat was Hij bewogen met de mens in nood. Wat deed Hij veel om zieken te helpen, zwakken op te beuren, slachtoffers terug te brengen en daders te verlossen. Onze Heer Jezus heeft oog, oor en hart voor ieder mens die naar Hem toekomt. Klein of groot, sterk of zwak, rijk of arm, jong of oud. Dat geeft het vertrouwen om biddend je leven voor Hem te leggen.

In Elisa zie je veel van Jezus Christus. Zo worden ook wij opgeroepen om iets van de Heer te laten zien. 'Wat kan ik voor je doen?' Iets van zijn liefde, van zijn barmhartigheid. Oog, oor en hart voor de ander, wie hij ook is en wat zij ook gedaan heeft. Biddag houden is niet vrijblijvend. Wie vraagt om Gods hulp, zal ook zelf hulp willen bieden. Wij leven niet met de houding: 'eigen schuld, dikke bult'. Wij sluiten minder begaafde mensen niet buiten. Wij vellen niet ongehoord een oordeel over mensen waar we een verhaal over horen. Wij verkondigen niet luid en duidelijk onze afkeuring over vreemdelingen. Toch?! 'Wat kan ik voor je doen?' Dat is een andere houding. Elisa stelde zich op als helper in de nood. Jezus stelde zich op als Helper in de nood. Zo hebben wij ons op te stellen. Met raad en daad. Voor het dagelijks bestaan. Omdat onze God een ontfermend God is.

** dat vraagt geloof

Een vrouw in nood. Zoekt haar hulp bij God. Elisa weerspiegelt Gods barmhartigheid. En dan komt er redding. Maar niet zonder meer. Elisa spreekt geen bezwering, waarmee de schuldeiser ineens dood neervalt. Elisa doet geen magische truuk, waardoor de vrouw ineens een zak met goud in handen heeft. Hij geeft ook geen middel waardoor de twee jongens onoverwinnelijk zouden worden. Want de Here helpt en redt in de weg van geloof.

'Wat hebt u nog in huis?' Een klein kruikje olie. Ter grootte van een parfumesje. Zalfolie, lampolie, bak- en braadolie, wie zal het zeggen. Kennelijk het meest kostbare dat zij nog in huis heeft. De rest zal wel verkocht zijn. Maar dat is er nog. De Heer sluit aan bij wat voor handen is. Dat zie je vaker. De Here Jezus vraagt het later ook bij als er 5000 man te eten moet hebben. Wat is er aanwezig? Vijf broden en twee vissen. Wat er in huis is, daar begint God. Hij schakelt de aanwezige mogelijkheden in. Wat jij in huis hebt, daar maakt Hij gebruik van. Als je een goed verstand hebt, kan de Here je daardoor zegenen. Heb je twee rechthanden, dan kun je daarmee je brood verdienen. Heb je een warm hart en een luisterend oor, dan kan de Here daarvan gebruik maken om jezelf en een ander te helpen. Na het bidden ga je niet met je armen over elkaar zitten wachten tot God misschien iets doet. Na het bidden krijg je misschien juist een heel goed idee om met het probleem aan het werk te gaan. Biddag motiveert om te werken.

De weduwe moet aan het werk met wat ze heeft. Maar ze moet daarvoor ook iets vreemds doen. 'Vraag bij je burens zoveel mogelijk lege kruiken, flessen, potten, pannen en vaten. Verzamel alles waar je maar olie in kunt gieten. En Elisa zegt erbij: 'Zorg ervoor dat je er niet te weinig krijgt.' Zie je jezelf al lopen? Naar de buurvrouw om lege flessen en jerrycans op te halen? 'Joh, wat moet jij met al die flessen?' 'Tja, dat moet blijken, de profeet heeft het gezegd.' 'Maar jullie hebben toch niets om in die flessen te doen?' 'Nee, dat is waar, we hebben niets. Maar het zal wel goed zijn. Als de profeet het zegt.'

Wordt hier het geloof van de vrouw getest? Of zij echt gelooft, dat God helpen kan? In ieder geval moet haar geloof hier praktisch worden. Ze moet zelf in de benen. Ze moet

zelf bij de burens aankloppen. Ze moet beslissen wanneer ze denkt dat er genoeg vaten en kruiken in huis zijn. En deze weduwe doet wat de profeet zegt. Een mooi voorbeeld van geloof: luisteren naar God en het van de Heer verwachten, ook al zegt je verstand dat het zinloos is. Vertrouwen dat God helpt, ook al weet je niet hoe en wanneer Hij dat wil doen. De Here helpt en redt in de weg van geloof.

** de Here geeft overvloedig

Dan gaat de deur op slot. Pottenkijkers zijn niet welkom. Het gaat niet om het publiek. Het gaat eerst om de hulp die God geeft aan zijn kind. Ze begint te schenken uit haar kleine kruikje. Het begint bij één grote kruik. En die raakt vol. En de tweede en de derde. De een na de ander raakt vol. De vrouw blijft maar schenken uit haar kleine kruikje. Haar ene zoon zorgt dat de volle kruiken en vaten weggezet worden. Haar andere zoon zorgt ervoor dat zijn moeder door kan gaan. Ze hoeft het kruikje niet even omhoog te houden, maar kan gewoon doorgaan. Het zal wel een paar uurtjes geduurd hebben. Zo'n klein kruikje schenkt niet zo hard. Maar ze schenkt wel steeds door. 'Gauw, nog een vat'. 'Er is geen vat meer, moeder'. Het lijkt wel of de grens niet ligt bij Gods volheid, maar bij de ruimte die de mens heeft om Gods volheid te ontvangen. En als die ruimte op is... 'Toen hield de olie op te stromen.'

De Here geeft overvloedig. Dat komen we in de bijbel vaak tegen. De Here is niet karig met zijn gaven, maar heel royaal. De vrouw kan de olie verkopen. Dat levert zoveel op, dat ze de schuld kan betalen. En bovendien houdt ze nog zoveel over, dat ook voor de toekomst zonder grote zorg verder leven kan. Een groot wonder. Een prachtige redding van God. In plaats van zuchtende weduwe, is daar nu een zingende vrouw. In plaats van angstige jongens, staan daar nu twee levenslustige knapen. In plaats van een dreigende slavernij lucht, schijnt in hun leven nu de zon van Gods genade. Nee, het sterven van haar man is niet opgelost. Maar zij kan wel verder. Financieel. Maar ook geestelijk. Zo'n ervaring van Gods zorg geeft toch een enorm vertrouwen om verder te leven. Haar dankbaarheid blijkt uit het feit dat ze meteen naar de profeet terug gaat. Om opnieuw te vertellen hoe het gaat. De noodkreet is een danklied geworden. Zo heeft God alles in haar leven ten goede gekeerd. Biddag en dankdag vallen op één dag.

** maar wij dan?

Dit verhaal van vroeger leert ons veel. Over de realiteit van het leven. Over de weg van het gebed. Over de ontferming van onze God. Over praktisch en actief geloof. Over het niet vergeten te danken. Belangrijke dingen voor biddag.

Maar leert het ons ook iets over verhoring? Zo direct, wonderlijk en royaal als deze weduwe geholpen wordt, zo gaat het toch meestal niet met ons. Je kunt bidden om een nieuwe baan, zonder dat er iets gebeurt. Je kunt bidden om genezing, zonder dat je het krijgt. Je kunt bidden om eten voor de arme mensen, om vrede in Syrie, om hulp voor vluchtelingen, maar het gaat maar door. Wat moet je dan met de olie van de weduwe? Is het zelfs niet frustrerend dat we zulke verhalen in de bijbel wel lezen, maar in de praktijk eigenlijk nooit meemaken? Zeker, je hoeft niet al je wensen direct vervuld te krijgen. Maar toch, waarom toen wel en nu niet? Wat mag je dan verwachten van het gebed? Hoe wordt onze biddag een dankdag?

Waarom staat dit verhaal eigenlijk in de bijbel? Ik denk dat dat ons verder helpt. En als ik daarover nadenk, dan ontdek ik twee antwoorden.

In de eerste plaats is het een bemoedigend teken dat die éne arme weduwe, zoveel duizend jaar geleden, door de Heer geholpen werd uit haar nood van armoede en onrecht. Het is goed om te weten dat God het kán. Ook al gebeurt het vaak niet op deze manier: zijn macht is groter dan onze problemen. Zijn ontferming is sterker dan onze machteloosheid. Zijn nabijheid overstijgt ons verdriet. Zijn aandacht gaat ook uit naar een kleine, onbekende, door nood getroffen vrouw. Dat God dit eens gedaan heeft, geeft hoop. En het is niet bij een keer gebeven. In de Bijbel, maar ook uit verhalen van mensen vandaag, zijn er nog zulke bemoedigende tekens van Gods verlossende daden. Soms op wonderlijke manier. Soms door zijn zegen op onze inspanningen. Het gaat de Heer uiteindelijk om herstel van het leven. Vroeg of laat. Zeker, zo'n wonder gebeurt vaak niet. God heeft niet beloofd dat wij geen problemen mee zullen maken. We krijgen onze portie verlies, tekort en onrecht, zonder dat die opgelost worden. Maar toch is Gods macht groter. Daarom blijven wij bidden met verwachting en vertrouwen. Terwijl we ons tegelijk inzetten met de mogelijkheden die we hebben gekregen. En een christelijke weg zoeken om om te gaan met tegenslagen en problemen. We blijven bidden. 'Vertel het maar', zegt de Heer.

In de tweede plaats is het optreden van Elisa een blijvende verwijzing naar de ene ware God. Waar Israel steeds meer afstand nam van de enige God, waar de welvaart en vrijheid minder werden en het onrecht toenam, bleef toch een groep trouwe gelovigen bestaan. Elisa maakt in die kringen duidelijk dat alleen respect voor en vertrouwen op de Heer toekomst heeft. En God onderstreept dat met tekenen van heil. Zoals Jezus wonderen deed om zijn boodschap duidelijk te maken: zoek eerst het Koninkrijk van God en zijn gerechtigheid. Alleen dan komt al het andere ook goed!

De doorgaande lijn van het bijbelboek laat een neerwaartse beweging zien. Het gaat steeds slechter met Israel, vooral godsdienstig. Allerlei goden werden vereerd om maar gelukkig te zijn. De dienst aan de Heer werd verwaarloosd en zelfs belachelijk gemaakt. Ware gelovigen werden veracht. Het is niet zo moeilijk om in geestelijk opzicht parallelen te trekken met vandaag. Maar in die wereld en in deze wereld blijven mensen van God verwijzen naar de enige ware God. Door te bidden, door te spreken, door te helpen door te danken. Want met die God loopt niet dood. Maar gaat het via het kruis tot de eeuwigheid.

Het oliekruijke van de weduwe brengt ons tot bidden. Ook vandaag. In de realiteit van ons leven. Afhankelijk, hoeveel we ook kunnen. Kwetsbaar, hoe sterk we ook zijn. We bidden met geloof, met verwachting, met inzet van onze mogelijkheden en in verbondenheid met elkaar. Omdat onze God ons daartoe uitnodigt. Met zijn liefde en met zijn kracht.

Amen